

НАША вялікая маці — Радзіма, уся Савецкая краіна жыве паўнакроўным творчым жыццём. На ле неабмежаваных прасторах узвышаюцца самыя магутныя электрастанцыі, будуцца самыя прыгожыя гарады, вырошчваюцца самыя лепшыя ўраджай! Сёння ўвачавікі пераконавацца ў поспех савецкіх людзей у камуністычным будаўніцтве не толькі нашы сабры, але і нашы ворагі, якія вымушаны прызнаваць гераічныя справы народа, вызваленага наводна ад капіталістычнага ўціску і няволі. Сорак год існавання Савецкай дзяржавы даказалі, што людзі, пазабудлены кайданамі, свабодныя, могуць тварыць чуды, могуць дасягаць самых высокіх вышын у развіцці навукі, мастацтва, культуры, народнай гаспадаркі. Хіба не з'явіліся сродчаным гэтага тое, што ў Савецкай краіне запущаны першы спадарожнік Зямлі, што на Волзе абудавана самая магутная ў свеце гіраванная станцыя.

ПРАЛЕТАРЫЙ УСІХ КРАІН. ЯДНАЙЦСЯ!
ЛІТАРАТУРА
і МАСТАЦТВА
ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЗІЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР
№ 69 (1291) Серада, 27 жніўня 1958 года Цана 40 кап.

У К А З
Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР
Аб узнагароджанні Ганаровай Граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР пісьменнікаў Літоўскай ССР

СУЧАСНІК — ГЕРОЙ НАШАЙ ЛІТАРАТУРЫ

Толькі савецкі чалавек, вызвалены ад прыгнёту паню і капіталістаў, можа дасягнуць такіх перамог у будаўніцтве новага грамадства, дзе кожны жыве інтарэсамі народа, дзе аб поспехах мільянаў людзей. Творчымі гэтага новага грамадства з'яўляюцца людзі розных прафесій — рабочыя, хлэбаробы, інжынеры, тэхнікі, арганомы, мастаўнікі, пісьменнікі, мастакі. І ў працэсе камуністычнага будаўніцтва літаратура і мастацтва ў нас сталі неаддзяльнымі ад агульнанароднай справы, прымаючы самы актыўны ўдзел у вялікай пераўтваральнай дзейнасці народа.

Асаблівую ролю ў камуністычным будаўніцтве, у выхаванні працоўных мас адзіраваюць нашы літаратура і мастацтва, якія, грунтоўчыся на метазе сацыялістычнага рэалізму, адлюстроўваюць гераічныя подзвігі савецкіх людзей, іх міруна стваральную працу на карысць сацыялістычнай Радзімы.

Савецкая літаратура і мастацтва на працягу ўсёй гісторыі свайго развіцця служылі і служаць інтарэсам народа, справе выхавання працоўных мас у камуністычным духу, у духу адданасці свайму Радзіме. Прызыванне савецкага пісьменніка — самае высокае прызыванне. Яно заключаецца ў тым, каб стварыць вобразы перадавога чалавека намага часу, у сваіх творчых вобразна адлюстроўваць нашу светлую рэчаіснасць, таленавіта наліваць карнічныя жыццё і дзейнасць народа, нараджэння таго новага, што можа з'явіцца толькі ў нашым сацыялістычным грамадстве.

Камуністычная партыя заўсёды клапацілася і клапаціцца аб тым, каб наша літаратура была ў самай цеснай сувязі з жыццём і працай народа, праўдліва, ярка адлюстроўвала новую сацыялістычную рэчаіснасць, пафас камуністычнага будаўніцтва, гераічныя справы нашага сучасніка. Аб гэтым ярачы за ўсё гаворыць баяны, партыйны дакумент — выступленні М. С. Хрушчова «За цесную сувязь літаратуры і мастацтва з жыццём народа», які з'явіўся год таму назад і ўспрыняты нашымі пісьменнікамі з выключнай адзідушнасцю.

Партыя дакладна савецкіх пісьменнікаў быць заўсёды яе вернымі і надзейнымі памочнікамі ў камуністычным выхаванні працоўных, дасягаць самых высокіх вышын у мастацкай творчасці. Выступленні М. С. Хрушчова сведчаць, што партыя выказвае пэўную ўпэўненасць у творчых поспехах пісьменнікаў, у іх упартай працы па стварэнню вобразаў гераічных будаўнікоў камуністычнага грамадства, нашых сучаснікаў, летанісць нашых гераічных дзён. Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Савецкага Саюза ў справаздачым дакладзе XX партыйнаму з'езду падкрэсліў, што мастацтва і літаратура нашай краіны могуць і павінны дамагацца таго, каб сталі першымі ў свеце не толькі па багатым зместу, але і па мастацкай сіле і майстэрству.

У наш час, у час бурнага развіцця эканомікі і культуры, фебывалага ўздыму творчай актыўнасці працоўных мас, праўдліва галенда ва ўсіх галінах грамадскай дзейнасці савецкіх людзей, нехта стаць у баку ад патрабаванняў сённяшняга дня, ад таго, каб не ігнараваць сённяшнія гераічныя справы савецкіх людзей. Перад савецкай літаратурай і мастацтвам вырасла адназначная задача — паказваць у мастацкіх вобразах веліч камуністычнага будаўніцтва, усё тое новае, што ўвайшло ў жыццё і побыт народа і стала характэрным для сённяшняга дня. Вопыт творчай працы перадавых майстроў мастацкага слова гаворыць аб тым, што лепшыя творы, якія прыцягваюць увагу шырокага кола чытачоў, ствараліся толькі на тым сучаснасці, толькі на тым, якія хвалюць сэрцы і паучылі працоўных людзей, якія перадаць дыханне сённяшняга дня, выказваюць думкі і ідэі сучаснасці. Аб гэтым сведчаць шматлікія прыклады з гісторыі рускай класічнай літаратуры, творы Пушкіна і Гоголя, Лермантава і Грыбэдава, Талстога і Тургенева, Горькага і Чэхава, Маякоўскага і Шалахава. На творчых, якія напісаны пісьменнікамі, майстрамі мастацкага слова, людзі розных пакаленняў будуць ведаць аб тым, як жылі, працавалі, аб чым марылі, дэбалі, да чаго імкнуліся героі свайго часу, заўтра будуць ведаць аб тым, чым жыло наша грамадства сёння. Спраўды, хіба можа чытач працісну мима тых з'яў, якія апісаны на «Узнятай паліне» або ў выдатнай паэме аб сённяшнім дні нашай краіны «За даллю — далі» і многіх іншых творчых савецкіх пісьменнікаў, прысвечаных тэме сучаснасці? Безумоўна, наша чытача хвалюць і тамы мінулага жыцця народа, яго гісторыя, але толькі ў тым выпадку, калі пісьменнік праўдліва адлюстроўвае жыццё народа з пазіцыі партыйнасці, калі яго творчасць накіравана на выхаванне сапраўды высокіх патрыятычных паучаўчых, лепшых рыс чалавечых характараў, вернага служэння, адданасці Радзіме, народу.

Сёння наша шматнацыянальная савецкая літаратура знаходзіцца напярэдні ў сёнараднага агляду сваіх творчых дасягненняў — рэспубліканскіх і III Усеазавага з'езду пісьменнікаў.

Ва ўсіх рэспубліках пачалася дзейная падрыхтоўка да з'езду пісьменнікаў, выдуча творчыя дыскусіі, размова аб надзейных задачах і далейшым развіцці савецкай літаратуры.

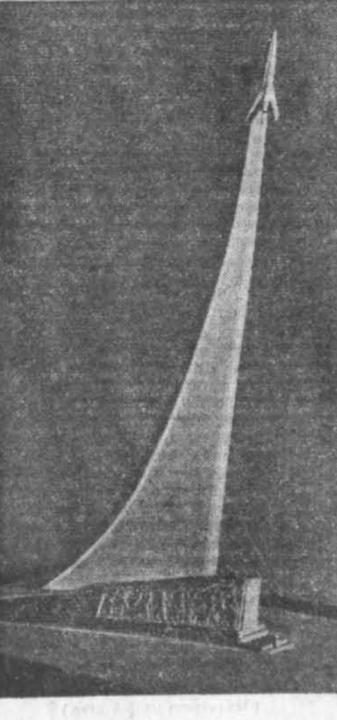
Беларускія пісьменнікі, як і ўсе літаратары братніх рэспублік, рыхтуюцца да чарговых пісьменніцкіх з'ездаў з узрашчай творчай актыўнасцю. Гэтая актыўнасць заўважана перш за ўсё ў рабоце над новымі творами. На працягу апошніх год, пасля XX з'езду Камуністычнай партыі Савецкага Саюза ў Беларусі праза, паэзія, драматургія з'явілі творы, якія прыцягнулі ўвагу шырокага кола чытачоў. Гэта раманы «Векі помныя» Я. М. Янышкова, «Калі зліваюцца рэкі» П. Броўкі, «За годам год» У. Карпава, «Крыніцы» І. Шамякіна, «Даль палыва» Т. Хадкевіча, кніга вершаў М. Танка «След бліскавіцы», новая паэма «Патрыятычная песня» П. Панчанкі і яго вершы, пэса К. Крапівы «Людзі і дэблы» і многія іншыя творы — апошні, апаўданы, вершы, пэсы. Сама характэрная якасць усё гэтых твораў — тое, што яны напісаны на тэмы сучаснасці, аб нашых савецкіх людзях, якія перамаглі ў гады Вялікай Айчыннай вайны і сёння дамагаюцца небывалых перамог у камуністычным будаўніцтве. Але не кожны твор на тэму сучаснасці можна назваць удачай аўтара і аднесці да ліку сапраўды партыйных твораў, якія б выхоўвалі светлыя паучылі ў нашых людзей. Якія паучылі, напрыклад, можа выхоўваць апавесць А. Кулакоўскага «Дабрасельцы», напісаная чорнымі фарбамі, якая ў крывым лютым паказвае жыццё калгаснай вёскі. У той час, калі наша краіна семімільнымі крокамі ідзе наперад, калі нашы людзі дамагаюцца новых поспехаў у развіцці прамысловасці, сельскай гаспадаркі, навуцы, культуры, А. Кулакоўскі дзе вобразы гультаяў, абыякаў, і лінь, злодзеяў і амаль не заўважае перадавых людзей свайго часу, якія змагаюцца супраць усёго таго, што перашкаджае ім у жыцці і працы, перашкаджае будаваць камунізм. Хоць твор і напісаны на сучасную тэму, але атрымаўся ідэяна-заганым, шкодным. Грамадскае правільна і свечасна асудзіла апавесць А. Кулакоўскага «Дабрасельцы» і ўказала аўтару на яго творчую памылку. Калі пісьменнік адступае ад метазы сацыялістычнага рэалізму, перастае заўважаць усё новае, што нараджаецца кожны дзень, і жыве толькі ўчарашнім днём, яго спадзірае няўдача. І, наадварот, толькі там нараджаецца сапраўдна паэзія, высокадэямая мастацкая літаратура, дзе пісьменнік, пазі ж думкамі і паучаўчымі сваіх сучаснікаў — будаўнікоў новага жыцця, з натхненнем, з любоўю ў сэрцы стварае іх вобразы. Толькі той пісьменнік дасягне творчага поспеху, хто трывала стаіць на пазіцыях партыі, заўсёды кіруюцца яе ўказаннямі, жыве яе інтарэсамі, інтарэсамі свайго народа.

Зараз многія беларускія пісьменнікі, паэты, драматургі працуюць над новымі творами, прысвечанымі сённяшнім дню рэспублікі. Вядома, напрыклад, што новы раманы аб рабочым класе пана У. Карпава, паэмы аб будаўніках акачавя А. Русякі, новую пэсу напісаў І. Мельнік над новымі буйнымі творами працуюць П. Пестрак, І. Шамякін і многія іншыя пісьменнікі. І трэба спадзіравацца, што да 40-годдзя БССР і чарговага пісьменніцкага з'езду наша літаратура папоўніцца новымі высокадэямі творами, вартымі нашага гераічнага народа.

Новы твор — самы лепшы падарунак пісьменніка свайму народу. Але зараз, у перыяд падрыхтоўкі да сваіх з'ездаў, кожны пісьменнік — крытык, празаік, паэт — павінен прыняць самы актыўны ўдзел у пераездзеўскай размове аб становішчы і далейшым развіцці роднай літаратуры. У пераездзеўскай размове па самых надзейных пытаннях літаратурнага жыцця павінен адвучацца клопат аб нашай літаратуры. Старэйшыя пісьменнікі павінны перш за ўсё сказаць сваё слова з пераездзеўскай трыбуны — аб літаратурным майстэрстве, аб праблемах развіцця нашай прозы, паэзіі, драматургіі, аб становішчы нашай крытыкі і г. д. Гэтыя слова чакаюць малодшыя пісьменнікі, якія прышлі і ідуць у літаратуру, а таксама шырокае кола чытачоў, якіх таксама хвалюць праблемы літаратурнага жыцця. Але трэба сказаць, што ў нас пакуль вельмі слабая актыўнасць у падрыхтоўцы да з'езду. На старонках часопісаў і газет яшчэ не выступілі ніхто з вядомых пісьменнікаў, паэтаў па надзейных пытаннях, аб становішчы і развіцці нашай прозы, паэзіі, драматургіі. А пагартуры ёсць аб чым. Многія творчыя пытанні патрабуюць неадкладнага вырашэння. Мала ў нас, напрыклад, гаварылася аб прозе, паэзіі пасляваенных часоў, аб тэме сучаснасці ў літаратуры, аб нацыянальнай спецыфіцы беларускай літаратуры і г. д.

Напярэдні пісьменніцкі з'езд па старонках друку павінна адбыцца ажыўлена творчая размова саміх пісьменнікаў аб стане і далейшым развіцці літаратуры. Трэба пярэй раскрыць вопыт высокага літаратурнага майстэрства старэйшых нашых пісьменнікаў. Наша крытыка абавязана рашуча выкрываць правыя рэвізіянізмы, весты барацьбу супраць буржуазнай прапаганды. Гэта прама наш абавязак, абавязак усіх творчых работнікаў.

Партыйная арганізацыя Саюза пісьменнікаў БССР таксама павінна актывізаваць сваю работу па падрыхтоўцы да III Усеазавага і IV рэспубліканскага з'езду, каб яны прышлі на высокім ідэяна-паэтычным узроўні, з небывалай актыўнасцю, над сягам партыйнай, прынцыповай крытыкі і самакрытыкі, здаровай творчай атмасферы. Гэтую вучыць нас Цэнтральны Камітэт партыі, выступленні М. С. Хрушчова «За цесную сувязь літаратуры і мастацтва з жыццём народа», якія сталі для ўсіх савецкіх пісьменнікаў і дзеячоў мастацтва баянымі праграмнымі дакументамі.

Нядаўна ў Маскве падзелены вынікі Усеазавага конкурсу на праект абеліска ў гонар запуску першага савецкага штучнага спадарожніка Зямлі.
Першая прэмія прысуджана праекту пад назвай «Народ-стваральнік». Яго аўтары — архітэктары М. І. Баршч, А. Н. Колычын і скульптары А. П. Файдыш-Крандэвіч.
50-мятровы абеліск як бы адлюстроўвае момант, калі ракета з велізарнай хуткасцю ўзлятае ў касмічную прастору.
Гэты памятник абеліск будзе ўстаноўлены ў Маскве на Ленінскіх гарах.
На здымку: праект абеліска пад назвай «Народ-стваральнік». Фатахроніка ТАСС.

Вусны часопіс

У адзін з дзён на вуліцах пасёлка Міхашэвічы Ленінскага раёна Брэскай вобласці паявілася афіша «Сёння ў раённым Доме культуры праводзіцца вусны часопіс № 1». На вечар сабралася каля двухсот чалавек.
Часопіс адкрыў сакратар райкома камсамолу, які расказаў аб задачах камсамолу, аб складзе рэдакцыі, у якую ўвайшлі людзі розных прафесій. Затым з інфармацыяй аб падзеях на Арабскім Усходзе выступіў загадчык Ленінскага раёнага аддзела культуры тав. Назарэнка. Трэцяя старонка часопіса была прысвечана савецкай медыцыне. Урач раёнай бальніцы тав. Бойка расказаў аб новых дасягненнях у галіне медыцыны. У часопісе прынялі ўдзел работнікі раёнай бібліятэкі. Яны зрабілі агляд мастацкай літаратуры, прысвечанай 40-годдзю БССР. У апошняй старонцы выступіў ўдзельнік мастацкай самадзейнасці. Е. Гарбар і К. Палеса выканалі лірычную песеньку «Вясной» А. Новікава.
Вусны часопіс будзе выходзіць адзін раз у тры месяцы.
А. ГАРДЗІЦКІ.

Вынікі конкурсу на лепшае кінаабслугоўванне вёскі

У пачатку бягучага года ў гонар 40-годдзя БССР Магілёўскім абком прафсаюза работнікаў культуры і абласным упраўленнем культуры быў абвешчаны конкурс на лепшае кінаабслугоўванне сельскага гаспадарства. Падзелены вынікі конкурсу. За першае паўгоддзе на вёскі пастаўлена звыш плана 5 тысяч сеансаў. Адкрыта 40 новых сельскіх кінастанцыянараў. Арганізавана 338 спецыяльных сеансаў з паказам сельскагаспадарчых фільмаў, якія прагледзелі звыш двухсот тысяч хлэбаробаў.
За поспехі, дасягнутыя ў наляшніні кінаабслугоўвання калгаснай вёскі, Клімавічкі і Касцюковіцкі раёныя аддзелы культуры прэміраваны комплектамі кінаапаратуры. Такую ж прэмію за добрую арганізацыю паказу сельскагаспадарчых фільмаў атрымаў Чарнішкаўскі раённы аддзел культуры.
Лепшым сельскім кінамеханікам М. Старавайтаў, У. Саладоў з Клімавічскага раёна, В. Варпаў з Хоцімскага раёна, Р. Храпко з Клічэўскага раёна, П. Чахуноў з Касцюковіцкага раёна і іншыя атрымалі прэміі.
Добрая праца многіх кінамеханікаў адзначана граматамі абкома прафсаюза работнікаў культуры і абласнога Упраўлення культуры. Ганаровай граматай за актыўнае удзел у арганізацыі паказу сельскагаспадарчых фільмаў узнагароджаны старшыня калгаса «Перамога» Бабруйскага раёна В. Бялясінік.

Краязнаўда-аматар

Больш 30 год Даніла Абрамовіч займаецца краязнаўствам. Шмат каштоўных экспанатаў удалося яму сабраць у раённым цэнтры Быхаве і яго аколках. Некалькі год назад па ініцыятыве Абрамовіча быў створаны краязнаўчы музей. Цяпер тут ёсць розныя экспанаты. Сярод іх — малюны томік геніяльнай камедыі А. Грыбэдава «Гора ад розуму», выдадзенай у Петраградзе ў 1830 годзе, рускія і шведскія маляты XVII—XVIII стагоддзяў, розныя старадаўнія медалі, жэтоны, значкі, пячаткі і інш.
Сто год назад, адзін з жыхароў Быхава амагасна на Малахавым кургане і быў ўдасцею медалем удзельніка Севастопальскай абароны 1854—55 г. Гэты медалёў цяпер захоўваецца ў раённым музеі.
У музеі ёсць прылады каменнага веку, старадаўнія гарматыны ядры, знойдзеныя на тэрыторыі раёна, і іншыя шматлікія экспанаты.

А. БУБЛІКАЎ.

Рабочы аўтазавода ў Вязынцы

Група рабочых Мінскага аўтамабільнага завода наведла фільм музея Янкі Купалы ў Вязынцы. На радзіму вялікага паэта яны прыехалі ўпершыню. Тут гэтай сурстрэлі загадчыца фільма музея Янкі Купалы Н. Званік, інструктар Радэхавіцкага райкома партыі В. Ашмянская.
Аб жыцці і літаратурнай дзейнасці Янкі Купалы рабочым расказаў дырэктар музея — улава паэта Уладзіслава Францаў у Луцквіч. Паэт Пятры Прыходзька прачытаў вершы, прысвечаныя памяці Янкі Купалы.

Пісьменнікі ў чытачоў

Днямі ў Гродна адбылася сустрэча чытачоў з беларускімі пісьменнікамі. У ёй прынялі ўдзел А. Астрышка, Р. Няхай, У. Давалеў, А. Карлюк. Доклад аб дасягненнях беларускай савецкай літаратуры за 40 год зрабіў А. Астрышка. Затым пісьменнікі і паэты прачыталі свае вершы, урўкі з раманаў і апавесцей.

Вечар беларускай паэзіі

Такое мерапрыемства было праведзена днямі ў клубе «Чырвоны Кастрычнік» Асіповіцкага вузла Беларускай чыгункі. Вечар адкрыў уступным словам старшыня праўлення клуба М. Савіч. Доклад аб творчасці беларускіх паэтаў зрабіла настаўніца Н. Кісалева. Затым удзельнікі вечара чыталі вершы Я. Купалы, М. Танка, А. Кулакоўска і іншых паэтаў.

Хораша спяваюць у Старцавічах

Хор Старцавіцкай хатычытальні ведаюць не толькі ў сваім вёска, а і ў суседніх вёсках. Як запяе хор беларускую народную песню «У нашай хаце вяселе будзе», дык поўны клуб набіраецца людзей.
У репертуары хору беларускія народныя і сучасныя савецкія песні, песні краіны народнай демократыі, «Групацыя», «Адрыцкія мора» і інш.
Пае моладзь, бабэра, галасістая. Як ні пона вяртаюцца з фермы дадкі Мая Цыка, Рая Хатянка, Валя Пратасяна, ды ніколі не забываюць пра рэпетыцыю — абавязкова прышдуць і праспяваюць з сяброўкамі да 8-30 пэўнаў...
У калгасе друць камсамольцы. Любяць яны свайго кіраўніка за вясёлыя нораў, за любоў да песні, за прастату душы. Ніна Лешчанка скончыла бібліятэчны тэхнікум, потым двухмесячны курс зацэфікаў. Яна ў клубе з ранку да вечара.
Вярнулася адуць, і вясёлы адуць стала ў Старцавічах. Прыехала Ніна з сабой многа цікавых гуль-

- 3. Выдатныя заслугі ў справе ўмацавання братніх сувязей паміж беларускім і літоўскім народамі і ў сувязі з 40-годдзем літоўскай літаратуры ў Беларусі узнагародзіў Ганаровай Граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР:
  - 1. Балтаніса Альгімантас Юргевіч — паэт.
  - 2. Балтушыса-Юзэнаса Альбертас-Юзэса Каролевіч — пісьменнік.
  - 3. Бялясініса Альфонсаса Пятровіч — пісьменнік, рэдактар часопіса «Шпітэрыс».
  - 4. Венцлава Антанаса Томасвіч — паэт, старшыню праўлення Саюза пісьменнікаў Літвы.
  - 5. Жунаўскаса Альбінаса Пронавіч — паэт.
  - 6. Іонінаса Антанаса Ігноніч — паэт, рэдактар часопіса «Мокслейвіс».
  - 7. Норсанаса Костаса Пронавіч — літаратуразнаўцу, правадзейнага члена Акадэміі навуک Літоўскай ССР.
  - 8. Матузініса Эдувінаса Вяляўска — паэт.
  - 9. Межаліціса Эдуардаса Бенямінавіч — паэт, сакратар праўлення Саюза пісьменнікаў Літвы.
  - 10. Франсіса-Жалініса Броўнаса Пронавіч — пісьменнік, прафесар.
  - 11. Раймерыса Ваціса Казіміравіч — паэт, рэдактар літоўскай газеты «Літаратура і мастацтва».
  - 12. Слунціса Міколаса Гепелевіч — пісьменнік, сакратар праўлення Саюза пісьменнікаў Літвы.
  - 13. Тарнаў Юргіса Аляксандравіч — галоўнага рэдактара выдавецтва мастацкай літаратуры Літоўскай ССР.
  - 14. Цільвіціса Цеафіліса Усцінавіч — народнага паэта Літвы.
  - 15. Шымкус Іонаса Іонавіч — пісьменнік і літаратуразнаўцу.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР В. КАЗЛОУ.
Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Д. ЛУКАШЭВІЧ.
31 ліпеня 1958 года, г. Мінск.

НАСУСТРАЧ 40-годдзю БССР
Гарадок на балоце

Да вузкай дарогі з глыбокімі калінамі блізнячка падступе лес. Шуміць вёскамі яліны і сосны, над шэрымі бяроз шырока раскінулі свае палы дубы-волаты... Нарэшце, перад вачыма адкрываецца краіна раўніна. Куды ні глянь — усюды сцяіць густая збяжына, лапушніца бульба, кукуруза, узвышаюцца стагі духмянага сена. Поле дыхае спакоем і гулам трактараў, роўным, напружаным. Удалечыні ў засеі дрэў віднеюцца невялікія гарадкі.

Жыта з гектара. Такі ж ураджай вырастае і на ўчастках Федара Саўчыка, Ульяны Пайграй і Настасі Стыку. Урад высока ацаніў заслугі перадавоў, прывоўшым ім званне Героя Сацыялістычнай Працы.

Цяпер гэты саўгас — высакарэзінат гаспадарка. Слыва аб яго працоўных поспехах ідзе далёка за межамі нашай рэспублікі. 700 цэнтнераў малака і 120 цэнтнераў мяса на сто гектараў зямельных угоддзяў — вось паказчыкі, за якія змагаецца гаспадарка ў гэтым годзе.
Прымога выглядае рабочы гарадок. Роўныя, шырокія вуліцы, добрыя, жылля дамы і вытворчыя пабудовы. Не засталася ніякіх слядоў колішняга спусташэння гаспадаркі.

30 год назад сюды, на гэты невялікі астравок сярод Мар'інскага балота, прыйшла першая група савецкіх людзей, каб пачаць наступленне на дрыву. Разгарэлася ўпартая барацьба за ператварэнне багны ў квітнеючыя нівы і сенажці. Калалі канавы, пракладвалі дарогі, будавалі баракі, сталовую, склады, падсобныя памяшканні, майстэрні. Нялёгка прыходзілася людзям асвойваць новыя землі, але перамагла іх упартая воля. Балоты адступілі. І там, дзе раней маглі прабрацца толькі зьвяры да пралятаць птушкі, упэўненым крокам пайшоў чалавек, любуючыся харастом асвоенай зямлі.

З кожным годам рос, мацней, набіраўся сіл саўгас імя 10-годдзя БССР. Ужо ў 1940 г. на плошчы ў некалькі тысяч гектараў буйным коласам шумела збяжына, раслі высокія канопі, абіраіся багатыя ўраджай бульбы, гародніны, на фермах было тысячы гадоў рэзай жывёлы. Прыгэжылі і добраахвотніцтва рабочы саўгас. Сярод вёсак сусняў — свяды дзіўнішніх ліхадзеньцаў — вырасіць пенькавад, электрастанцыя, прыгожы жылля дамы і вытворчыя памяшканні. Пры саўгасе працавала школа механізацыі. Гаспадарка ў даўняны час два разы была ўдзельніцай Усеазавага сельскагаспадарчых выстаўкі.

У час Вялікай Айчыннай вайны фашысцкія захопнікі ўчынт разбурылі гаспадарку саўгаса. Прышлі ў яго ўдзельніцы асушыльная сетка, зараслі каналы. Воўстраў Сосны стаў ішчэ больш страшным, дзікім, чым быў да асваення. Здавалася, спатрэбіцца дзесяці год, каб аднавіць усё.
Як толькі над Мар'інскім адрыгелі апошнія артылерыйскія залпы, з партызанскіх атрадаў і палі і з радоў Савецкай Арміі пачалі вяртацца ў родныя мясціны ранейшыя будаўнікі саўгаса. Пачалася кіпучае, поўнае сіл і творчай энергіі жыццё. І як цяжка ні прыходзілася, адразу ж пасля вызвалення ў 1944 г. рабочыя адпрацілі дзяржаве дзесяткі тон бульбы і гародніны.

Многа сіл і старання прышлося прыкладзіць людзям, каб падняць з руін і папалішчэй грамадскую гаспадарку. За параўнальна кароткі час у саўгасе паявіліся выдатныя майстры палёводства і жывёлагадоўлі. У 1948 г. на 200 гектарах у Паўла Калыскі было сабрана па 35 цэнтнераў

Пабыў развесеітых дубоў узвышаецца Дом культуры. Толькі ў гуртках мастацкай самадзейнасці Дома ўдзельнічае больш двухсот чалавек. Аматыры мастацкай самадзейнасці саўгаса выступаюць не толькі перад сваім калектывам. Яны — частка гуртоў ў хлэбаробаў сельгасарцелі імя Гарбачова, імя БВА, «Перамога» і многіх іншых. З вялікай цеплыня сустракаюць іх у раённым цэнтры, за межамі свайго раёна.

У пасёлку здалучы віднеюцца духаўварховы белакаменны дом. Гэта — школа-дзасцігодка. А побач з ёй — балніца, дзіцячы сад, аслі, пошта, магазін. Крыху далей — хлэбавод, цагельны завод, універсальная сумшыла, воданаропная вежа. За апошнія гады 250 сем'яў рабочых і служачых перасяліліся ў новыя, прасторныя дамы. Саўгасная электрастанцыя прыводзіць у рух дзесяткі матораў, аблягчаючы працу палёвадў і жывёлагадоўч. Кожны дзень з гаража ў розных напрамках адпраўляюцца дзесяткі грузавых аўтамабіляў. Яны адвозяць дзяржаве мяса, малака, племянную жывёлу, дастаўляюць на слябло будаўнічы матэрыял, мінеральныя ўгнаенні... Больш 30 магутных трактараў дзень і нот гудуць на вялікім нечэпалым багні. Толькі за адзін сьветлы год саўгас асвойвае каля 300 гектараў балот, на якіх зашумяць багатыя ўраджай.

Непазнавальна змянілася палеская зямля, іншымі сталі яе людзі. З наступленнем вечага гарадок на балоце азараецца яркімі электрычнымі агнямі. Людзя вывае ў клубе. Для паслуг рабочых — свая стацыянарная кінаўстаноўка, вялікая бібліятэка з чытальняй залай. Дыспуты, тэматчныя вечары, канферэнцыі чытачоў, спартыўныя спаборніцтвы — вось далёка не поўны пералік усяго таго, што можна ўбачыць у культурным жыцці саўгаса. Да позняй ночы над пасёлкам не сціхаюць песні моладзі, песні аб заможным жыцці і шчасці.

Трыццаць гадоў у цэнтры Мар'інскага балота на востраве Сосны стаіць саўгас імя 10-годдзя БССР. Рыхтуюцца за саркавай галавіны Савецкай Беларусі, ён імяцца паспяхова завяршыць гаспадарчы год, даць савецкаму народу больш прадукту сельскай гаспадаркі, каб ішчэ лепш умацаваць акамінічную магутнасць роднай дзяржавы.

В. БОЧОК.
На здымку: сярэдняя школа ў саўгасе.
Фота аўтара.
М. ТЫЧЫНА.
Слаўск.

РЭПАРТАЖ

Жлобінскія ўмельцы

У малапрыкметным старым драўляным дэміку ў вёсцы Жлобін знаходзіцца славуці цэх інкрустацыі. Ні шыльды, ні здалек чутна прыглушана гулу машыны і рэкаў матораў, што звычайна характэрныя вытворцы цэху. Каб не супраціўляцца рэакцыі раённай газеты, які ўзяў на сябе місію правядзеньня ў цэх, то яго не так лёгка было б знайсці ў стратным натоўпе невялікіх драўляных будынкаў.

Нават сё-тое зрабілі ў сэнсе ўдасканалення тэхналогіі вытворчасці. Здаецца пры інкрустацыі каларовай саломкі карыстацца драўлянай палачкай, якая фармуе сваёй нагалае звычайнае запалку. Жлобінскія ўмельцы сталі ўжываць металічны скальдэль. Гэтай прыладай працаваць і зручэй і шпарэй.

Мастацкія вырабы цэха, якія вызначаюцца высокай культурай выкавання, сталі дзяржаўна ўдзяляць увагу ў асабліва высокай меры. Цэх пашырэння. Зараз у ім працуе каля 30 чалавек, пераважна моладзь. Старажыт мастацтва перадаваць ёй сваёй пошты, ведаў. Міхаіл Васільевіч Дзягярэнка напісаў брашуру пра свой творчы вопыт.

Жлобінскі цэх інкрустацыі належаць да адрознення ў Беларусі прадпрыемства такога роду. Рэспубліканскаму Дому народнай творчасці вяртае было б пакінуць брашуру Дзягярэнка і выдасць ёй. Яна з'явілася б добрым дапаможнікам для народных умельцаў рэспублікі.

Тэатр імя М. Горкага ў Баку

Калектыў Дзяржаўнага рускага драматычнага тэатра БССР імя М. Горкага прыехаў у сталіцу Азербайджана выказаць сваё лепшае спектаклі. Радаваць аўстрыйскіх бацькінаў гэтай з'ездзе ў Баку. На вядзе сабраліся прадстаўнікі Міністэрства культуры Азербайджанскай ССР, работнікі масавага, прадстаўнікі грамадскай, цэнтральнай і рэспубліканскай прэсы. Падсірылі рускія, азербайджанскія, многія кветкі. Пянілыя словы прытанілі і добрых пажаданняў гукалі на мітынгу да выхаду.

Тэатр выехаў з творчай справаздачай да бацькінаў нафтаіной. Былі наладжаныя экскурсіі артыстаў па гораду, на новабудовах і на бераг Каспійскага мора ў лагеры для піянераў і школьнікаў. Гэтымі наладжаныя экскурсіі артыстаў па гораду, на новабудовах і на бераг Каспійскага мора ў лагеры для піянераў і школьнікаў.

Акцёры і ролі

К. Сянкевіч у ролі Дзяржынскага

Спектакль кудалаўцаў «Грозны год» па п'есе А. Калера — значная работа калектыву Беларускага акадэмічнага тэатра. Ён прынесчы хваляючым надзеям незалежнага 1918 года, калі новы лад, народжаны ў Расіі Вялікім Кастрычніцкім выштурганым чыжыкам, вярнуў разрыўку пастановаў па прозу і вершаваным дыверсіям урадаў імалой Савецкай краіны.

Калі гаварыць пра выкананне ролі Дзяржынскага артыстам Сянкевічам, неабходна падкрэсліць, што істотныя якасці, якія сталі перадаваць выканаўцам, уключаліся той акалічнасцю, што ён меў перадаваць не ва ўсіх адрозненнях дэмакратычнай драматычнай тэатра. Менавіта гэты ў асноўным і вызначыў некаторыя напружаныя, якія пакуль што адчуваюцца (хоць і вельмі шчыра) ў створаным вобразе.

У спектаклі «Вогненны мост» Сянкевіч выступае ў ролі чэкіста Штанге. Гэты вобраз п'янім чынам блізка да вобраза Дзяржынскага. Для таленавітага артыста зварот да вобраза вольна рэвалюцыйнага дэмакратычнага артыста вольна грані і магчымасці яго адрознення ад іншых.

Жыватворная крыніца

ВЫШЫШАЕ грамадскае прызначэнне літаратуры і мастацтва, як вядома, заключаецца ў тым, каб упамінаць народ на барацьбу за новыя пазіцыі ў будучыне камунізму. Таму, як спеці ў будучыне камунізму, галоўная выдатна сказаў М. С. Хрушчоў, галоўная лінія развіцця савецкай літаратуры і мастацтва ў тым, каб быць заўсёды непарушліва звязаным з жывым народам, праўдыва адлюстроўваць багацце і разнастайнасць нашай сацыялістычнай рэчаіснасці, якая і пераканальна паказваць вялікую пераўтваральную дзейнасць савецкага народа, высакорнасць яго імкненняў і мэт, яго высокі маральныя якасці.

Дзеянне савецкай культуры чорпаюць у гэтых словах М. С. Хрушчоўа нахвненне, яны дзіць іх выказам Камуністычнай партыі ў самаадным служэнні свайму народу. Стварэнне творы, вярты нашай камуністычнай эпохі, — іх вышэйшы абавязак. У гэтым ім дапамагае невычарпальна жыватворная крыніца вялікай шматнацыянальнай савецкай культуры.

Культура савецкіх народаў — гэта культура сапраўды інтэрнацыянальна, і ў гэтым адна з галоўных іх асаблівасцей. Менавіта таму яна стала прыкладнай сілай для ўсіх міралюбівых народаў, культурнай міры і дружбы народаў.

Сутнасць і характар савецкага грамадскага і дзяржаўнага ладу вызначае шляхі і мэты развіцця нашай культуры. У грамадстве, свабодным ад эксплуатацыі чалавека чалавечам, дзе назаўсёды ліквідавана прыналежна ўласнасць на сродкі вытворчасці, знішчаны нацыянальны прыгнёты і ўстаноўлены раўнапраўнасць і дружба паміж народамі, можа ўзнікнуць і ўзнімае сапраўды інтэрнацыянальнасць культуры працоўных, свабодна ад інтарэсаў гранавага мажана, — культура народа і для народа. Сацыялістычны асновы, да з'яўлення новай ўземадзейнасці паміж народамі нашай краіны без уніску і гвалту з боку ўлады. «Мы бударым, не паддаючыся, на жорсткім закону старажытнага Рыма, а з'яўляючы ўсіх працоўных нераўнапраўныя ланцугамі жывых інтарэсаў, класовай свядо-

пры тым не толькі мова, але і асаблівасці эканоміі і судзісны ў ёй розных гаспадарчых укладаў, прыродных асаблівасцей, звязаных з тэрыторыяй, гістарычнай спецыфікай, якай вызначаюцца грамадскімі традыцыямі, характарам побыту, звычак і г. д.

Усе гэтыя элементы ў той ці іншай ступені вклідаць у сябе адзіна на нацыянальную форму, уносячы сваю спецыфіку і асаблівасці, якія не бываюць і не могуць быць агульнымі для ўсіх культур народаў нашай краіны. Такім чынам, побыт народа, яго ўклад жыцця накладваюць свой адзіна на нацыянальна-нацыянальную форму. Натуральна, што ў сацыялістычным грамадстве, дзе нацыянальная форма не сутракае на сваім шляху ніякіх перашкодаў, яна не з'яўляецца нечым адрозненнем, асаблівасцю, а развіццём разам з сацыялістычным асцягам, выначальным і вядучым у гэтым развіцці.

Савецкія творцы змест, сілова аюга — барацьба працоўных лад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі за перамогу камунізму і марксісцка-ленінскага святлагоддзя, вызначае іхны напрамак, іматна-нацыянальнай савецкай культуры, якая развіваецца ў поўных нацыянальных формах. Адрозненне і спецыфіка гэтых форм вызначаюцца сацыяльна-гістарычным развіццём таго ці іншага народа.

Жыватворная крыніца

(Заканчэнне. Пачатак на 2-й стар.)

братнім супрацоўніцтвам і дружбай, сумеснай барацьбой за сваю свабоду і незалежнасць. Натуральна таму, што ўкраінская літаратура з даўніх часоў марылася на асаблівай папулярнасці ў беларускага народа.

Працэс супрацоўніцтва і ўзаемага ўзбагачэння беларускай культуры з культурай братніх савецкіх народаў абмяжоўвацца не толькі шляхам сувай літаратуры. Гэтае ўзбагачэнне ідзе таксама і па лініі тэатральнай і музычнай культуры, выяўленчага мастацтва, архітэктуры і г. д. Вялікія скарбы рускай музычнай і тэатральнай культуры і дасягненні выдатных майстроў рускай і савецкай сцены маюць выключнае значэнне ў развіцці тэатральнай і музычнай культуры беларускага народа. Творчымі справадзачамі тэатральнай і музычнага мастацтва Масквы, Ленінграда і іншых гарадоў нашай краіны на сценах тэатраў рэспублікі — добрая школа майстэрства для дзяцей тэатральнай і музычнай культуры Беларусі.

Вялікія традыцыі рускай дэмакратычнай культуры мінулага і небылыя поспехы рускай савецкай сацыялістычнай культуры зрабілі яе акадэмічным нормам і школай творчага майстэрства для ўсіх іншых народаў нашай краіны. Руская літаратура, тэатральная і музычная творчасць, выяўленчае мастацтва і руская навука з'яўляюцца гонарам беларускага народа, як і іншых народаў нашай краіны. На пераважных узорах мастацтвага майстэрства рэалістычнага адлюстравання жыцця, высокага ідэальнага навісу рускай літаратуры і мастацтва, значных навуковых дасягненняў і вынаходніцтваў выцвітаюць тым самым скарбы свайі нацыянальнай культуры.

Усе гэта ставіць перад ім я адну з галоўных задач — авалодаць ўсім, багатым шматнацыянальнай савецкай культуры, дыкце дасягнуць неабходнае вучэнні мастацкаму майстэрству на лепшых узорах, тым самым узбагачаючы і развіваючы культуру свайго народа, авалодаваючы на гэтым шляху новымі выдатнымі дасягненнямі.

ПРЫКМЕТНЫМ фактам у жыцці народаў нашай краіны з'явілася не толькі тое, што ў іх распадзжэнні аказаліся ўсе духоўныя каштоўнасці, створаныя ўсім савецкімі народамі, але і тое, што духоўная культура кожнага савецкага народа ў пачаскоў народнасці і ў матэрыяльнай культуры дасягнула такога ўзроўня развіцця, які выходзіць далей за іх нацыянальныя межы. Усе гэта прывяло да таго, што нацыянальныя культуры народаў нашай краіны прылінулі да сябе ўзагум мільёны людзей не толькі Савецкага Саюза, але і іншых народаў свету.

Кожная нацыя, усе роўна вялікая ці маладая, гаварыць і в. Сталін, — мае свае якасныя асаблівасці, сваю спецыфіку, якае належыць толькі ёй і якой няма ў іншых нацый. Гэтыя асаблівасці з'яўляюцца тым унікальным, які ўносіць кожнай нацыі ў агульную скарбыню сусветнай культуры і дапаўняе яе, узбагачае яе.

Да развіцця Беларусі была прызначана і беспараўнай, яе культура ўсяляк атрымала і не прызнавалася памочніцкай эксплуатацыйнага класу, хоць пераважныя людзі таго часу ўжо тады гаварылі пра мадэрну, толькі што нароўнаму беларускаму народу, якае заслужыла ўсялякай падтрымкі і высокай ацэнкі. Але царскія чыноўнікі, памочніцкай эксплуатацыйнага класу не хацелі лічыцца з гэтым і ўсім сродкамі насідалі ў Беларусь чарнасоўную клерыкальную культуру ў духу праваздаў і самаўладства.

Толькі сацыялістычная рэвалюцыя адрадыла беларускую культуру і раскрыла перад ёй шырокія далегіяны па шляху яе развіцця. А гэта дало пачатак беларускай культуры заняць сваё дастойнае месца ў перадавой міжнароднай культуры савецкіх народаў, знайсці прызначэнне на міжнароднай арэне.

Аб сіле беларускай літаратуры і мастацтва, аб іх спрыяльным уплыве на культуры народаў нашай краіны не раз гаварылі майстры рускай і іншых братніх культур Савецкага Саюза. Выказваючы сваё бранжанне аб першым знаёмстве з вершамі Я. Купалы, вядомы рускі паэт М. Ісакоўскі гаварыў:

«Назія Я. Купалы — гэта не проста добрая, высокастатэўная вершы, — гэта — апрач усёго — спевасабавая гісторыя жыцця беларускага народа з яго характарамі і звычкамі, з яго думкамі і спадзяваннямі, з яго барацьбай і перамогай. І каці я ўпершыню ўзяў у рукі кнігі Я. Купалы, мяне здзіўлілі не толькі незабытыя стрфы паэта, але і тая асаблівасць, што, нібы сваімі вачыма, убачыў жыццё Беларусі, яе раўніны і пагоркі, яе лугі і пералескі, рэкі і азёры. Я глыбока аразумел жыццё прапавітлага і гераічнага беларускага народа. Я ўсёй душой палюбіў Беларусі, хоць ні разу там не быў раей».

Лепшыя ўзоры беларускай літаратуры ўвайшлі ў скарбыню савецкай культуры і сталі здабыткам не толькі рускага, але і ўсіх братніх народаў Савецкага Саюза. Вось што гаворыць аб гэтым вядомы ўкраінскі пісьменнік А. Карпачук: «Мы вучыліся ў Які Купалы і Якуба Коласа... на ўсіх лепшых пісьменніках братніх рэспублік Савецкага Саюза. Мы ўзбагачалі сваю ўкраінскую літаратуру ўсім лепшым, што яны стваралі. Мы ганарымся іх творчасцю, яна для нас родная, блікая, як ганарымся і тым, што творы ўкраінскіх пісьменнікаў сталі роднымі і блізкімі пісьменнікам і чытачам усёй нашай іматнацыянальнай Айчыны».

Беларускі народ не можа не ганарыцца тым, што творы яго лепшых майстроў літаратуры становяцца здабыткам многіх братніх народаў нашай краіны. Дастаткова сказаць, што творы народнага паэта Беларусі Які Купалы толькі на рускай мове выдаліся 22 разы асобнымі выданнямі, агульным тиражом больш пачынаюцца экзэмпляраў і перакладзены на 14 іншых моў братніх народаў агульным тиражом 3 406 тысяч экзэмпляраў. Творы народнага паэта Беларусі Якуба Коласа выдаліся толькі на рускай мове 10 разоў агульным тиражом каля 400 тысяч экзэмпляраў. У

1951—1952 гг. выйшаў чатырохтомны збор твораў Я. Коласа на рускай мове ў перакладзе вядомых рускіх паэтаў. Апроч таго, яго творы выданы на гэмі іншых мовах народаў нашай краіны, агульным тиражом 1 357 тысяч экзэмпляраў.

Шырокае распаўсюджанне і прызначэнне на міжнароднай арэне атрымалі таксама таленавітыя творы паэтаў і празаістаў А. Купалова, К. Крапіва, М. Яськоўна, І. Шамякіна, Я. Брыля і іншых беларускіх пісьменнікаў. У 1952 г. на рускай мове выйшла анталогія беларускай паэзіі, у якой сабраны лепшыя ўзоры паэтычнай творчасці беларускага народа. Напрыклад, толькі адна раман І. Шамякіна «Глыбокая пільна» выйшла ў СССР у пяціціціці выданнях на шасці мовах у колькасці 735 300 экзэмпляраў. Не менш шырокае распаўсюджанне атрымала і кніга таленавітага беларускага празаіста Я. Брыля «У Забалонці дзее», якая за кароткі час перавадзена ў нашай краіне на сем моў і выдана сотнямі тысяч экзэмпляраў.

Нобач з беларускай літаратуры заслужылі поспехам у іншых народаў карыстаюцца і беларускія мастацтва і іншыя віды нацыянальнай беларускай культуры. Вядомым стала і беларускае тэатральнае мастацтва ў іншых нацыянальных савецкіх рэспубліках. «Вісім выдатных майстроў беларускай сцены, — піша вядомы ўкраінскі артыст Р. Юра, — народныя артысты СССР І. Александроўска, Г. Глебава, Л. Ражкавіч, П. Малчанова, Б. Платонава, Ул. Уладзімірская, народныя артысты БССР В. Галым, Г. Грыгоня, І. Ждановіч, Д. Рахлічкі і многіх іншых дзяцей мастацтва Беларусі горада любімыя і добра вядомыя ў нас, на Украіне».

«Беларуская сацыялістычная культура расце, як культура вялікая, — піша К. Чорны. — Яна набольшы багачейшыя свае элементы, у выніку створаных вялікіх каштоўнасцей, нисе сацыялізму, у якім у інавацыйна-навуковую культуру. Усё гэта прывяло да таго, што яна «завявала» ўвесь свет, бо ў ёй ставіцца і вырашаюцца праблемы чкавы і патрэбныя ўсёму чалавечу».

Менавіта ўсё гэта з'яўляецца магучай прычыннай сілай, якае садзейнічае распаўсюджванню духоўных багаццяў беларускага народа сярод усіх народаў свету. Лепшыя дасягненні беларускай культуры становяцца здабыткам народаў свету. Гэта можна бачыць хоць бы на наступных фактах, якіх можна было б прывесці значна больш.

Дастаткова прыгадаць, што творы народнага паэта Я. Купалы выдаліся на 41 мове народнага свету. За апошнія пяць гаў кніга таленавітага беларускага празаіста Я. Брыля «У Забалонці дзее» выдана на восем замежных мовах: англійскай, англійскай, французскай, іспанскай, польскай і іншых мовах у сотнях тысяч экзэмпляраў. На мовах замежных краін выданыя таксама творы і іншых беларускіх паэтаў і празаістаў. У вышэйшай навуцы ў Парыжы кніжэ Луі Арагона «Савецкая літаратура аўтар належыць месца адвадзіць дасягненням беларускіх літаратараў. Гэта кніга французскага пісьменніка знаёміць замежнага чытача з лепшымі ўзорамі беларускай літаратуры і яе аўтарамі.

Але не толькі беларускае літаратура карыстаецца прызначэннем за межой савецкай краіны. Заслужанаю цікавасцю працягваюцца і да дасягненняў іншых галін беларускай культуры, у прыватнасці да навуцы. Так, напрыклад, працы Н. В. Турбіна «Генетыка з асновам селекцыі» і члена-карэспанданта Акадэміі навуў БССР Н. В. Багамолава «Асновы гідралогіі» выданы ў Польшчы, Чэхаславакіі, Кітаі, Венгрыі, Балгарыі, Румыніі, дзе яны сталі вучэбнымі дапаможнікамі для студэнтскай моладзі гэтых краін.

Выхад беларускай культуры далей за межы рэспублікі і на міжнародную арэну — не толькі значналяная з'ява ў жыцці беларускага народа, але і сведчанне яго духоўнага росту. За 40 год Савецкай улады ён зрабіў вялікі крок па шляху прагрэсу і тым самым заваяваў усеагульнае прызначэнне. У сваю чаргу поспехі, дасягнутыя на фронце беларускай культуры, абавязваюць яе майстроў даць новыя творы, варныя нашага велічнага часу.

ВЫМАГАМІ і характэрнай асаблівасцю савецкай культуры з'яўляецца не толькі яе прагрэўнае развіццё, рост матэрыяльных і духоўных каштоўнасцей, пашырэнне ведаў і адхуцця, што, безумоўна, вельмі важна, але і тое, што яе распаўсюджванне сярод нас ва ўмовах сацыяльнага набывае небылавы размах.

Некалі вялікі Пушкін ускікаў: «Слух обо мне пролет по всей Руси великой», а Некрасаў, марчы аб будучым, пытаўся: «Прлетит ли времечко, когда мужик не Блохера и не милорда слуного, Великого и Гоголя с базара понесет?». У гэтых ірацыях і сумных марах пра лепшы час былі выказаны думы і спадзяванні народа аб светлых часінах, якія дадуць магчымасць людзям працы далучыцца да вялікіх скарбаў духоўнай культуры, створанай гэтым народам. Збыліся мары нашых вялікіх продкаў. Беларускі народ, як і ўсе іншыя народы нашай краіны, атрымаў магчымасць чытаць сваіх любімых паэтаў і пісьменнікаў на роднай мове. У класікаў рускай літаратуры і рускіх пісьменнікаў нашага часу ў творох сваіх нацыянальных майстроў культуры беларускі народ знаходзіць невычэрпную крыніцу для свайго духоўнага росту.

Дасягненні беларускай савецкай культуры відаць перш за ўсё ў развіцці агульнай і спецыяльнай адхуцця, у пашырэнні культуры-асветных устаноў, у росце літаратуры, мастацтва беларускага народа, у пашырэнні агульнага культурнага ўзроўня працоўных Беларусі. Усё ўзрастаючы выпуск кніг, часопісаў, газет таксама сведчыць аб насьмичным развіцці беларускай савецкай культуры. У Беларусі цяпер выдана і штогод каля 700 кніг на беларускай і рускай мовах агульным тиражом каля 13 мільянаў экзэмпляраў, выпускаецца больш 10 часопісаў агульным тиражом у сотні тысяч экзэмпляраў, выхо-

дзіць 218 газет, разам тираж якіх складае 1 314 тысяч экзэмпляраў.

Толькі ў савецкай беларускай народна-і ўсе іншыя братнія народы нашай краіны, атрымаў магчымасць чытаць любімых паэтаў і пісьменнікаў на роднай мове, што яму забаранялася рабіць у змрочныя дні царскага самаўладства. Дастаткова сказаць, што ў Беларусі толькі творы Пушкіна выдаліся за 40 год 41 раз агульным тиражом каля мільяна экзэмпляраў.

У вялікіх тиражах выданыя творы і іншых класікаў рускай літаратуры. Творы Некрасова, напрыклад, выдаліся 17 разоў, Гоголя — 16 разоў у сотнях тысяч экзэмпляраў. Талстой выдаліся ў Беларусі ўсяго тры разы агульным тиражом больш мільяна экзэмпляраў. Творы ж Горька перавадзены ў Беларусі 79 разоў, тираж якіх набліжаецца да мільяна экзэмпляраў.

Вялікай папулярнасцю карыстаюцца ў рэспубліцы і руская савецкая літаратура. Вялікімі рускімі савецкімі пісьменнікамі ў Беларусі з'яўляюцца Шалахаў, Маскоўскі, Фадзееў і многія іншыя, творы якіх выданы на беларускай мове ў сотнях тысяч экзэмпляраў, аны з'явіліся духоўнай асновай беларускага народа, школай майстэрства для маладой беларускай літаратуры. Толькі творы Ул. Маякоўскага выдаліся ў Беларусі 18 разоў, А. Серафімовіча — 17 разоў, М. Астроўскага — 12, М. Шалахава і А. Фадзеева на 9 разоў у вялікіх тиражах.

Беларусы любяць і цняць не толькі культуру вялікага рускага народа і культуры іншых братніх савецкіх народаў, але і высока паважаюць і вучацца ў класікаў сусветнай літаратуры. Аб гэтым гаворыць усё ўзрастаючы выпуск твораў гэтых пісьменнікаў на беларускай мове. У нас некалькі разоў выдаліся творы А. Бальзака, Ж. Верна, В. Гюга, Ч. Дзікенса, Э. Залы, Д. Лондана, М. Твена, Сервантэса і многіх іншых замежных пісьменнікаў мінулага і нашага часу. У Беларусі толькі за дзесяць пасляваенных гаў з замежных моў перакладзена і выдана на рускай і беларускай мовах 109 кніг тиражом больш пачынаюцца экзэмпляраў. Толькі за апошнія два гады ў Беларусі перакладзена і выдана больш 40 кніг замежных аўтараў тиражом каля трох мільянаў экзэмпляраў.

Беларускі народ шчодро карыстаецца не толькі дарамі літаратурнай спадчыны іншых народаў. Яму даступныя пяпер і ўсе іншыя скарбы культуры. У апошнія гады на сценах беларускіх тэатраў выступалі тэатральныя калектывы Масквы і Ленінграда, Раства і Вільнюса і многіх іншых гарадоў Савецкага Саюза. Працоўныя Беларусі маглі захапіцца бліскучым майстэрствам народнага артыста СССР Івана Калозоўскага, які выступаў на працягу месяца на сцене Беларускага тэатра оперы і балету. Яны таксама захапіліся спяваннем, цудоўным па характэры і сіле выкавання, народнай артысткі СССР — украінскай спявачкі Зоі Гайдэі. Працоўныя рэспублікі здолелі знаамяціцца і з іншымі дасягненнямі тэатральнай і музычнай культуры народаў нашай краіны.

Гаворачы аб жыватворным працэсе ўзаемаўзбагачэння культуры братніх народаў, важна мець на ўвазе, што гэты ўсебаковы працэс не звядзюцца ўсяго толькі да запавычання лепшых элементаў майстэрства культуры з культурнай спадчыны іншых народаў з мэтай іх развіцця і ўзбагачэння. У гэтым разнастайным жыватворным працэсе адным з важных, калі не самым важным вынікам з'яўляецца месяргоднае прызначэнне шматнацыянальных культур у гшчу народа.

ДЗІРАЮЧЫСЯ на свай саракагадовы шлях, майстры беларускай культуры могуць разам з усімі народам з гордацю і без фальшывых сціласці сказаць: у нашым актыве ёсць таленавітыя кнігі і па-майстэрску вастаўленыя сьветлакі, цудоўныя мастацкія палотны і музычныя творы, выдатныя архітэктурныя ансамблі і натхненія песня хараных прафесіянальных калектываў Беларусі... Зроблена многа, але яшчэ больш трэба зрабіць. Гэты непавяжым вывад напраўнаецца, калі мы падвозім вынікі нашага культурнага росту.

Беларусы, якія робяць аўтамабілі і трактары, унікальныя станкі і сельскагаспадарчыя машыны, вымрочваюць ураджай і ствараюць разнастайны матэрыяльны дастатак, жыццё вялікім і змястоўным жыццём. Яны не толькі правялі цуды гераізму ў стваральных справах даваенага часу, але і ва ўсёй прыгажосці паназалі высакароднасць сваіх імкненняў, бліжэму мужнасцю і адвагу ў мінулаў усенароднай вайне, але і сёння з дыя ў дзень дабываюцца ўсе новых і новых песпехаў у рабоце і творчасці. Нажал, нярэдка гэтыя людзі застаюцца незадаволенымі тым, што іх вялікі ўклад у справу будаўніцтва камунізма да гэтага часу недастаткова знаходзіць адлюстраванне ў беларускай літаратуры і мастацтве.

Наславаенная беларуская літаратура і мастацтва стварылі намала значных твораў, прывесчаных таме вайны і гераічным подзвігам беларускага народа. Але гэта далёка недастаткова, каб ва ўсёй прыгажосці раскрыць цудоўную душу свайго народа. Нам трэба больш твораў аб сённяшнім дні — аб людзях працы, працаўніках заводу і калгасных палёў. У ідэальнай аснове на ўрачыстым пасаджэнні Смаленскага аблома КПСС і Абласнога Савета дпутатаў працоўных М. С. Хрушчоў сказаў: «Усё, чым жыве грамадства, даючыму чаму яго развіццё, — усё гэта ствараецца працай рабочых, сялян, інжынераў, тэхнікаў, працаўнічых пісьменнікаў, дзяцей культуры і мастацтва. У працы прыяўляюцца і раскрываюцца прыгажосць чалавека, сіла савецкага чалавека, нашага сацыялістычнага грамадства, патхнаецага вялікімі ідэямі марксізма-ленінізма».

Велізарнейшая тама мірнай працы савецкага народа чакае ад майстроў беларускай культуры свайго ўвасаблення. Аб нашым сучасніку патрэбны творы, выдатныя як на сваёму ідэяльнаму зместу, так і па сваёму майстэрству.

Музычна-эстэтычнае выхаванне

У бліжышых чатыры гады мяркуецца адкрыць музычныя школы на ўсіх раённых цэнтрах рэспублікі. Выхаванне маладых сій — важная задача. Але гэтым не вычэрпаецца прызначэнне музычных школ. Такай школа можа і павінна стаць адным з цэнтраў культурнага жыцця раёна і сродкам эстэтычнага выхавання рабочых, калгаснікаў і служачых.

На прыкладзе работы Кобрыйнскай школы відаць, што яна, нягледзячы на сваё чатырохгадовае існаванне, стаіць у баку ад важнай і блізкай ёй справы. Кіраўнік школы т. Ястрамскі, які працаваў там да апошняга часу, не кландзіўся пра музычна-эстэтычнае выхаванне працоўных. Дастаткова сказаць, што за чатыры гады існавання школы ў Кобрывне праведзена ўсяго тры лекцыі-канцэрты, між тым, як ёсць магчымасць стварыць пастаянны лектарый пры раённым Доме культуры. За гэты час не праведзена ні аднаго мерапрыемства ў калгасных раёнах, хоць жыхары вёскі выказваюць наждадзі, каб для іх былі арганізаваны лекцыі-канцэрты аб жыцці і творчасці рускіх, беларускіх і заходніх кампазітараў. Музыкальная школа не мела ніякай сувязі з агульнаадукацыйнымі школамі. У 1958 г. для школьнаў рускай сярэдняй школы Кобрывна быў наладжаны толькі адзін тэматычны вечар, прысвечаны жыццю і творчасці вялікага рускага кампазітара Глінкі, і то без дапамогі і ўдзелу музычнай школы. У 2-й і 3-й школах горада нават і гэтага не зроблена. Таму няма нічога даўняга ў тым, што дзесяцікласнікі маюць даволі нізкія ўзровень, а часцей і зусім нічога не ведаюць аб творчасці Глінкі, Чайкоўскага, Моцарта, Бетховена.

Многія нічога не могуць расказаць аб дасягненнях роднай і беларускай музыкі і пасоўных кампазітараў. Гэтыя факты сведчаць аб неабходнасці больш сур'езна заняцца мастацкім выхаваннем навучанцаў. Школа мае магчымасць не менш аднаго-двух разоў у месца арганізаваць лекцыі-канцэрты, тэматычныя вечары, вымары-стоўвачы розныя формы іх арганізацыі.

Дрэннае становішча ў нас і з прапагандай беларускай музыкі.

Вядома, якае вялікае значэнне мае выкладанне сьпеваў у агульна-адукацыйных школах. Большасць жа выкладчыкаў гэтага прадмета ў школах раёна не маюць спецыяльнай адхуцця. Музыкальная школа магла б аказаць вялікую дапамогу такім школам, арганізуючы спецыяльныя консультанты для настаўнікаў сьпеваў. Агуды харавой самадзейнасці паказалі недастатковы ўзровень харавога спявання ў школах раёна: адсутнічае шматгалоссе, няма ніводнага акапельнага хору.

Харатэрыя, што нават у такім раёне рэспублікі, як Кобрывскі, які трымае пачацковы Чырвоны сцяг па культасветрабодзе, музыкальна-эстэтычнае выхаванне — на нізкім узроўні. Падобнае становішча існуе і ў многіх іншых месцах.

Набліжаецца новы навукальны год. Цяпер пры кожнай школе павінны працаваць вопытныя выкладчыкі, які б звязалі сваю работу з культасветуванамі раёна. Неабходна, каб праз Міністэрства культуры было арганізавана забеспячэнне музычных школ спецыяльнымі грамадскімі камплектавання ў бібліятэках адвадзеным аддэлаў.

Вялікае адзінленне выклікае той факт, што з мінулага навукальнага года адменена выкладанне беларускай музычнай літаратуры ў спецыяльных школах. Дасягненні беларускай музыкі за 40 год БССР патрабуюць таго, каб выкладанне яе было адноўлена. Неабходна паклапаціцца і аб выхаванні спецыяльнага падручніка па гэтай галіне мастацкай творчасці.

Цяпер, калі ў нашай рэспубліцы значна пашырэнца сетка музычных навукальных устаноў, ёсць магчымасць наблізіць іх работу да прадрывнасці і калгаснаў. Асноўная роля ў гэтым належыць педагогічным калектывам школ і кіраўнікам культасветустановаў.

С. РЫКІН,
выкладчык Кобрыйнскай музычнай школы.

Гледачы аб тэатры

Творчая удача

Работа Маскоўскага драматычнага тэатра імя К. С. Станіслаўскага — спектакль «Дні Турбіна» — прынесла поспех калектыву. Пікавая п'еса М. Будакава, у якой аўтар імкнецца перадаць складаныя жыццёвыя канфлікты сярод рускай інтэлігенцыі ў дні грамадзянскай вайны.

Тэатр смеа вырашае тэму. Прытрымліваючыся строгай рэалістычнай формы падачы, ён удаа даць да гледача напружана атмасферу таго часу. Хаця дзельнае адбываецца ў асяроддзі белагвардыёўцаў, але ж глядач з хваляваннем сочыць па асясам і душыльным паўтамі Аляксеем Турбіна, Алены Тальберг, Ларысеіка, Мышлаўскага і іны.

Надоўга запамінаецца чысты вобраз стрыманай у сваіх пачуццях Алены Тальберг. Артыстка Т. Семічова выраіна і скупа маліе вобраз рускай жанчыны, ад якой вее душавыя пеламы. А вось перад намі брат Алены — Аляксей Турбін (артыст Н. Салаў). Артыст стварае вобраз мужага, сумленнага рускага афіцэра, які не першы гетманскай улады на Украіне. Але Аляксей слаба звязаны з працоўным народам.

Цікавы вобраз Мышлаўскага. Артыст І. Міхайлаў знаходзіць яркія фарбы для раскрыцця валавога характэра рускага афіцэра, які пасля доўгіх муканьяў завуае аб сваіх сімпатыях да бальшавікоў.

Сцэнічнае ўвасабленне п'есы харатэрынае запамінальнымі вобразамі, глыбокім пранікненнем у дух эпохі.

Мы ўдзячны артыстам за тую радасць, якаю яны даставілі нам сваім майстэрскім выкананнем, і жадаем ім яшчэ большых творчых поспехаў у рабоце.

В. КУЦЭНКА,
студэнт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта.

Добрыя ўражання

Жаданне паглядзець хоць адзін са спектакляў Маскоўскага драматычнага тэатра імя К. С. Станіслаўскага было вельмі вялікае. І не толькі таму, што гэта сталічны тэатр і што акцёры, безумоўна, іграюць добра. Вабіла таксама і разнастайнасць рэпертуару, магчымасць выбраць спектакль па густу.

Надаўга я глядзела п'есу «Расчыненне акно» ў пастаўцы гэтага тэатра. Спектакль, хоць і не зусім дасканалы, спадабаўся сваім радзімым, бадзёрым настронам, цікавым разказам аб жыцці нашай моладзі. Ухваляваў мяне лёс юнака Кірылы, чалавека сур'езнага, які настойліва шукае сваё спраўданае месца ў жыцці.

Па-моўму, добра выконнае ролю студэнта Кірылы Е. Урбанскі. Здаецца, іншым і не можа быць гэты юнак — дужы, нешматслоўны і крыху разкі. Е. Урбанскі, які ўсім спадабаўся ў фільме «Камуніст», і ў гэтай ролі выступаў цікава.

Цудоўна выступае ў ролі Ваці актрыса О. Бган, якае таксама адзначалася ў кіно.

Вельмі шкада, што ні ў адным спектаклі не ўдзельнічаў артыст П. Глебаў. Але гэта аб тым, чаго не было. Тое ж, што я бачыла, усхвалявала мяне, і, думаючы аб хуткім заканчэнні гастроляў тэатра, хочацца сказаць: «Прыяджайце да нас яшчэ!».

С. КУСІНАГІР,
работніца Мінскага ўніверсітэта.

Такая мая думка

Аб спектаклі «Тане каханне» я чуў розныя вадгукі: добрыя, стрыманыя і нават адмоўныя.

На маю думку, п'еса «Такое каханне» — твор з шэраў філасофскай накіраванасці. Аўтар сутыкае розныя погляды на каханне, на ўласнае шчасце ў ім. Гэта добра. Але, на мой гледзіш, надкрэславаны стабленне пераважаў да каханця, аўтар нібы забывае надзяліць іх іншымі чалавечымі рысамі, пазбуляе іх пачуццямі сцэнічнага жыцця. Таму часта героі з'яўляюцца ўвасабленнем паўнай псіхалагічнай схемы. Так, маці Тыбара — адна славяна любю да сына. Такім жа пачуццём жыве Тыбар да Ліды Матісавы. У разуменні каханця ён нічога новага не дадае да поглядаў маці. Можна яшчэ больш схематычна Гонак і Майка, якія выступаюць толькі як носьбіты адвадзенага разумення гэтага пачуцця.

Умоўны ў сваёй ролю грамадскага судзі Чалавек у манты. Яшчэ трэба сказаць, што ў п'есе няма стрыжнянага дзеяння. Часта п'есу не выратовае вонкавая складанасць і вастрыя дзеянні.

